

ov160720

TISKOVÁ ZPRÁVA

Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Jilská 1, Praha 1

Tel.: 286 840 129

E-mail: nadezda.cadova@soc.cas.cz

Veřejné mínění o interrupci, eutanazii a trestu smrti – červen 2016

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v16-06</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>3. – 20. června 2016</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1005</i>
Počet tazatelů:	<i>209</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OV.113, OV.158, OB.3</i>
Zveřejněno dne:	<i>20. července 2016</i>
Zpracovala:	<i>Naděžda Čadová</i>

V červnu 2016 se Centrum pro výzkum veřejného mínění v rámci pravidelného výzkumného šetření zajímalo o názory veřejnosti na otázky, které lze z morálního hlediska považovat za kontroverzní. Konkrétně se dotazovaní občané vyjadřovali k tématu interrupce¹, eutanazie² a trestu smrti.³

Graf 1 ilustruje, že téměř sedm z deseti českých občanů (68 %) zastává názor, že právo na to rozhodnout se o přerušení vlastního těhotenství má žena sama. Necelá pětina občanů (18 %) se domnívá, že by interrupce měla být povolena jen s přihlédnutím ke zdravotním a sociálním ohledům na dítě a ženu. Že by měla být interrupce povolována jen v případě ohrožení života těhotné ženy, tvrdí 7 % populace a pro úplný zákaz

¹ Znění otázky: „Řekněte, který z těchto názorů je Vám osobně nejbližší: Žena sama má právo se rozhodnout, zda má být provedeno umělé přerušení jejího těhotenství; interrupce by měla být povolována jen s přihlédnutím ke zdravotním a sociálním ohledům na dítě a ženu; interrupce by měla být povolována jen v případě ohrožení života těhotné ženy; interrupce by měla být zakázána?“

² Znění otázky: „Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím, aby náš právní řád umožňoval ukončení života nevyléčitelně nemocného člověka (tzv. eutanazii)?“ Možnosti odpovědí: „Rozhodně souhlasíte – spíše souhlasíte – spíše nesouhlasíte – rozhodně nesouhlasíte.“

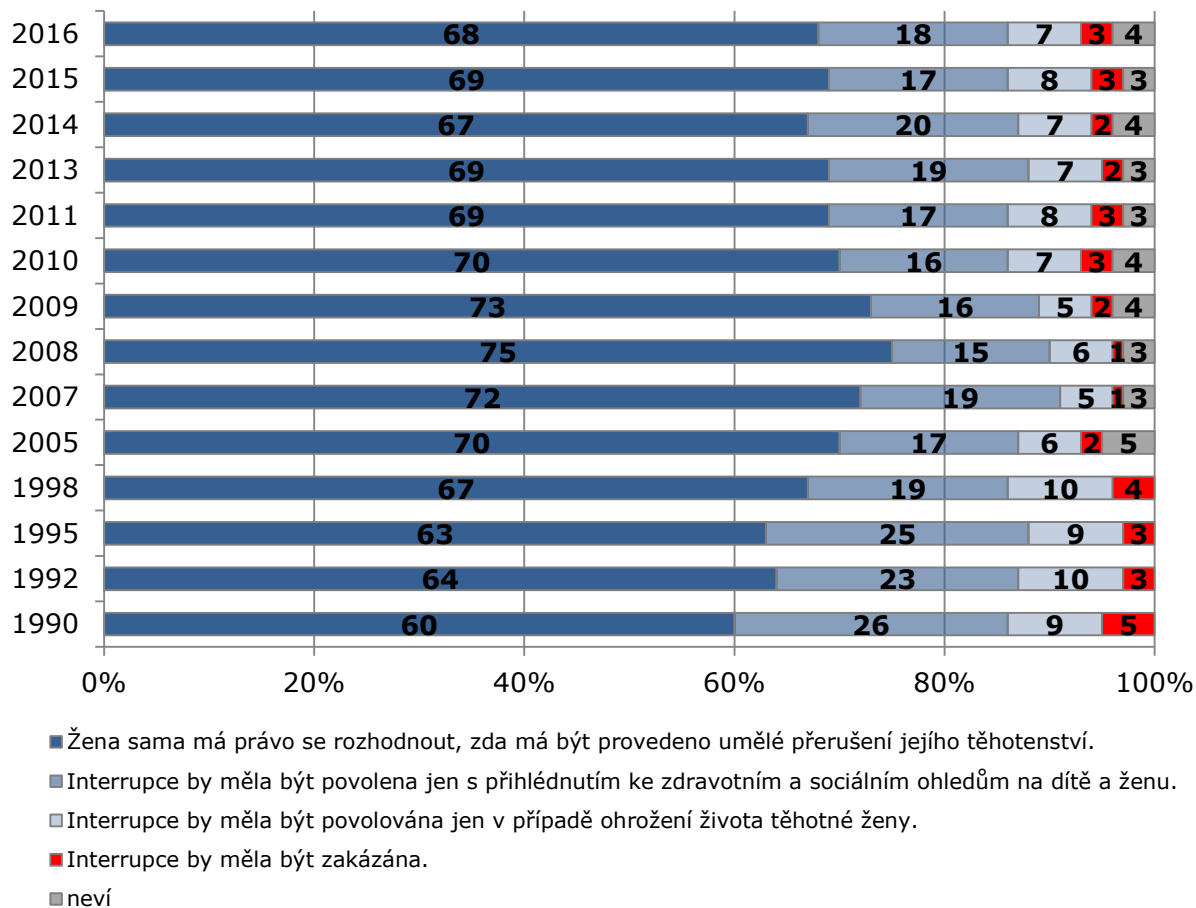
³ Znění otázky: „Má či nemá podle Vás v České republice existovat trest smrti?“ Možnosti odpovědí: „Rozhodně má existovat – spíše má existovat – spíše nemá existovat – rozhodně nemá existovat.“

interrupcí se vyslovila pouhá 3 % občanů. Další 4 % dotázaných neměla na tuto věc jasný názor a zvolila proto odpověď „nevím“.

Otázka mapující postoje veřejnosti k umělému přerušení těhotenství byla v kontinuačním šetření položena poprvé v roce 1990.⁴ Již v té době bylo zřetelné, že je veřejnost v tomto ohledu poměrně liberální. Graf 1 ukazuje, že se podíl lidí zastávajících právo ženy rozhodnout o vlastním těhotenství od té doby ještě zvýšil. Nejvyšší podíl odpovědí ve smyslu výsadního práva ženy rozhodnout se o vlastním těhotenství zaznamenalo šetření v roce 2008, od roku 2010 jsou postoje české veřejnosti k tomuto tématu v podstatě stabilní.

Graf 1: Názory na interrupci: časové srovnání 1990 - 2016

Pozn.: Do roku 1998 byla data zpracovávána bez odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 20. 6. 2016, 1005 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Názor, že žena sama má mít právo rozhodnout, zda má být provedeno umělé přerušení jejího těhotenství, se častěji objevoval u žen (souhlas vyjádřilo 71 % žen), lidí, kteří se nehlásí k žádné církvi nebo náboženskému společenství (72 %), respondentů ve věku 20 až 44 let (73 %) a dotázaných hodnotících svoji životní úroveň jako dobrou (71 %). Za určité omezení nebo úplný zákaz interrupcí se častěji postavili muži (souhlas s tím, že žena má právo o interrupci rozhodovat sama, vyslovilo 63 % z nich), lidé starší 60 let a respondenti hlásící se k římskokatolickému náboženskému vyznání.

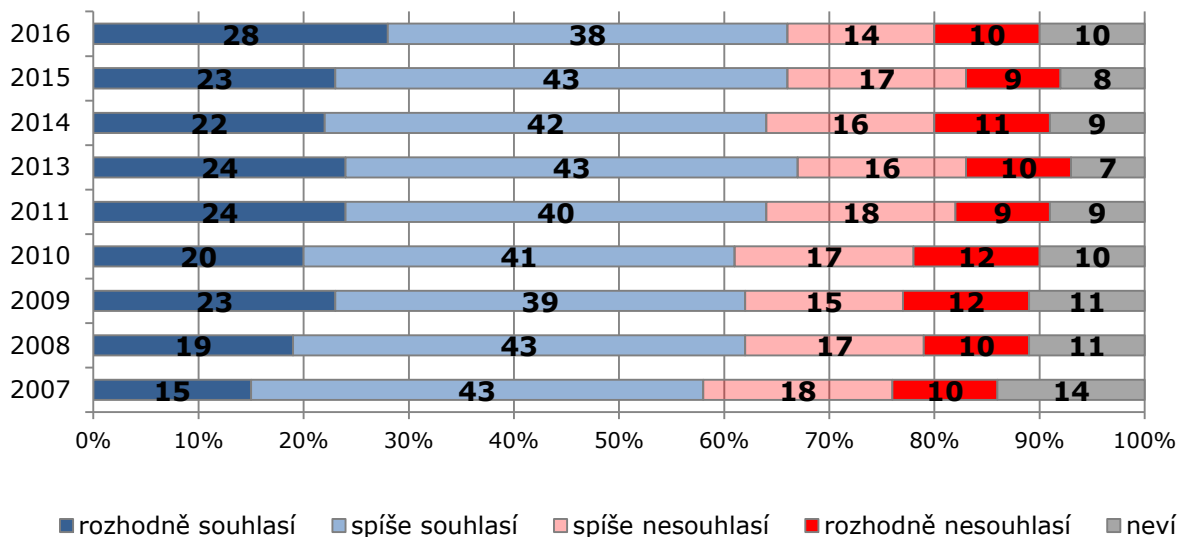
Všech respondentů jsme se ve výzkumu dále ptali, zda souhlasí či nesouhlasí s tím, aby právní řád České republiky umožňoval ukončení života nevléčitelně nemocného člověka (tzv. eutanazii). S uzákoněním eutanazie podle šetření souhlasí dvě třetiny české

⁴ V letech 1990 – 1998 byla otázka součástí výzkumu Institutu pro výzkum veřejného mínění (IVVM), na jehož činnost CVVM navazuje.

veřejnosti (66 %), když více než čtvrtina (28 %) podle svých slov souhlasí „rozhodně,“ necelé dvě pětiny (38 %) pak „spíše“. Nesouhlas vyjádřila přibližně čtvrtina dotázaných (24 %), rozhodný nesouhlas ale vyjádřila jen desetina respondentů (10 %), 14 % pak spíše nesouhlasí. Desetina (10 %) občanů neví, jaké stanovisko vzhledem k této otázce zaujmout.

Z grafu 2 vyplývá, že se celkový podíl veřejnosti vyjadřující souhlas s uzákoněním eutanazie oproti předchozímu roku významně nezměnil a zůstává tak od roku 2011 víceméně stabilní, v porovnání s předchozími roky ale vzrostl podíl těch, kteří s eutanazií „rozhodně souhlasí“ (nárůst oproti poslednímu šetření o 5 procentních bodů).

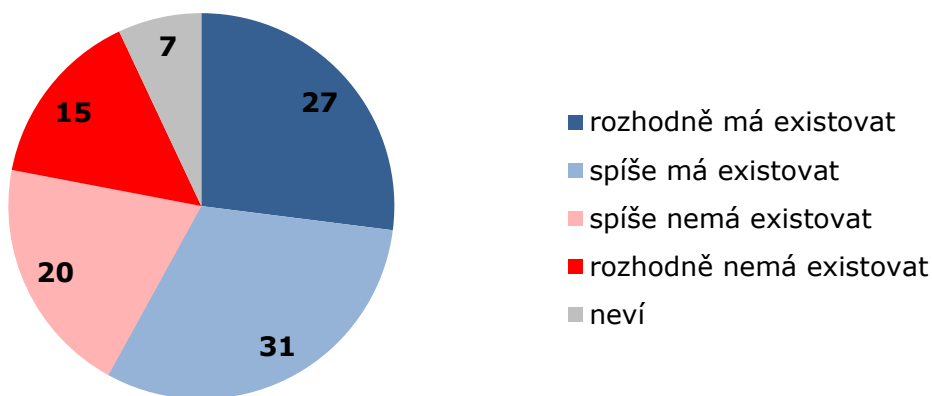
Graf 2: Názory na eutanazii: časové srovnání 2007 - 2016 (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 20. 6. 2016, 1005 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Analýza odpovědí podle rozvrstvení občanů na sociodemografické skupiny ukazuje, že s eutanazií nesouhlasí častěji občané ve věku nad 60 let, i když i zde celkově převažuje souhlas nad nesouhlasem (64 % souhlasí, 29 % nesouhlasí). Nesouhlas jsme rovněž častěji zaznamenali u lidí věřících, zejména pak u těch, kteří se hlásí k římskokatolickému vyznání. Názory na eutanazii se významně neliší mezi respondenty s různou životní úrovní, ani politickou orientací.

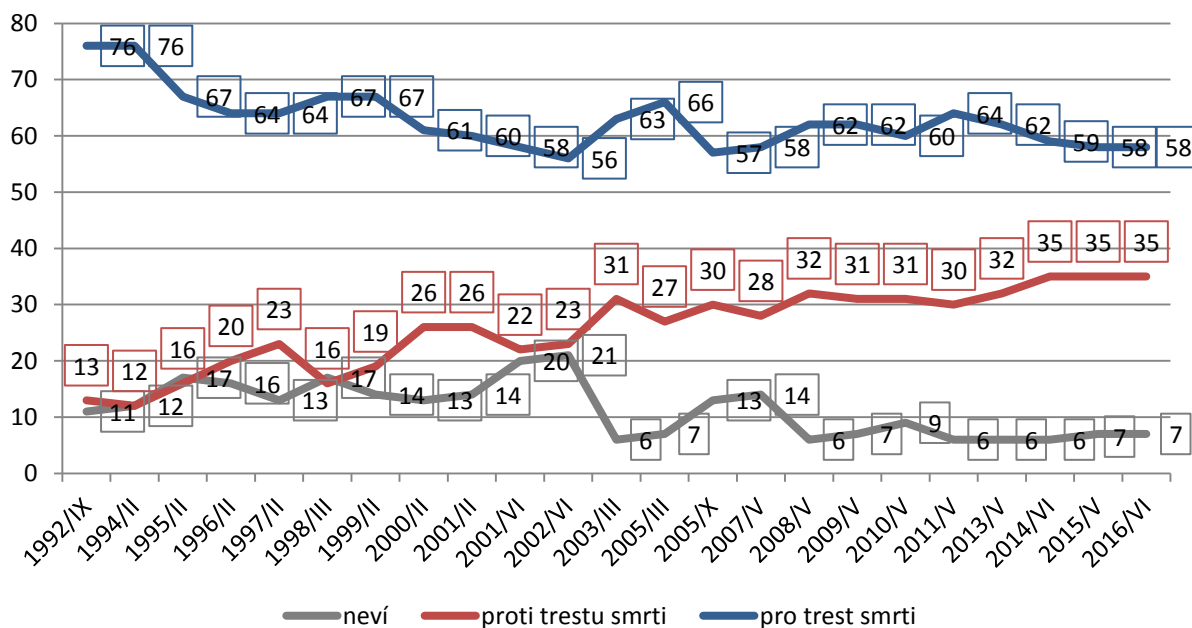
V České republice je tradičně více zastánců trestu smrti než jeho odpůrců. Červnové šetření ukázalo, že by podle téměř tří pětin občanů (58 %) měl trest smrti v právním řádu ČR fungovat, názor, že rozhodně má existovat, vyslovilo 27 % dotázaných a podle 31 % by měl „spíše“ existovat. Více než třetina populace (35 %) naopak tvrdí, že by existovat neměl, podle 20 % by „spíše neměl“ a podle 15 % by „rozhodně neměl“ existovat. 7 % dotázaných odpovědělo, že neví.

Graf 3: Postoje veřejnosti k trestu smrti (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 3. – 20. 6. 2016, 1005 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 4 ukazuje, že nejvyšší podíl (76 %) zastánců nejvyššího trestu bylo možné zaznamenat v první polovině devadesátých let minulého století. Opakovaná výzkumná šetření od té doby mapovala pokles tohoto podílu, který se zastavil v roce 2002 na hodnotě 56 % dotázaných. Od roku 2003 se pak podíl zastánců pohyboval dlouhodobě okolo tří pětín, s výjimkou let 2005 a 2011, kdy byl o něco vyšší (66, respektive 64 %). Od roku 2011 do roku 2014 pak podíl zastánců trestu smrti postupně klesal, od roku 2014 pak jejich podíl zůstává v podstatě stabilní.

Zatímco v letech 1992 a 1994 tvořili odpůrci trestu smrti o málo více než desetinu populace, v letech 1995 až 1999 pak už přibližně pětinu a v letech 2000 až 2002 přibližně čtvrtinu. Podíl občanů nesouhlasících s trestem smrti dále rostl a v letech 2003 až 2013 se pohyboval okolo 30 % dotázaných, v posledních třech šetřeních (tedy v letech 2014, 2015 a 2016) tvořili lidé odmítající trest smrti více než třetinu dotázaných (35 %).

Graf 4: Stoupenci versus odpůrci trestu smrti – časové srovnání (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Mezi odpůrce trestu smrti se častěji řadí lidé s vysokoškolským vzděláním, u kterých dokonce mírně převážil názor, že trest smrti existovat nemá (souhlas vyslovilo 46 % dotázaných, nesouhlas 49 %), obyvatelé Prahy (podíly příznivců a odpůrců trestu

smrti jsou zde vyrovnané), dotázaní, kteří se hlásí k římskokatolickému náboženskému vyznání, respondenti řadí se na pravou stranu politického spektra a zejména pak volí TOP 09. Podporu absolutnímu trestu naopak častěji vyslovili muži, respondenti se středním vzděláním bez maturity nebo vyučení, obyvatelé Ústeckého a Jihočeského kraje, dotázaní, kteří se na škále politické orientace řadí k levici, a volí KSČM.

Názory na eutanazii a trest smrti spolu navzájem souvisejí, když lidé, podle kterých má v ČR existovat trest smrti, rovněž častěji uváděli, že by náš právní řád měl umožňovat ukončení života nevléčitelně nemocného člověka.